

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ՊՈԶԱՊԱԼՅԱՆ
Դիվանապետ Մայր Աթոռ
Սնհ, 15-ր հոկտեմբերի, 1998թ.:

ՇՈՂ ՄԵ ՄԱՇՏՈՅԻ ԼՈՒՅՍԵՆ ՕՇԱԿԱՆՈՒՄ ԲԱՅՎԵՅ ՍԲ. ՄԵՍՐՈՂ ՄԱՇՏՈՅ ԴՊՐԱՏՈՒՆԸ

Կիրակի՝ հոկտեմբերի 18-ին, Մարագածոնի թեմի հոգևոր կենտրոնում Օճականում, հավաքված այս փառահեղ նվերի համար եւ դարձեց այսօր Տեր Աստուծոց աղափնուն ու երկար արեւ խնդրել Յայոց Յոր համար, աղոթելու, որ օուսափույթ անցկացնելով կազ-

ման ընթերցումներ, հրահարակվելու են «Ոսկեդար» արեւելիք, այլ գրքեր:
Պր. Շահնազարյանը եղեկացրեց նաեւ, որ անսպառ Կեփափառ Յայոց Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱՂԵՄԻԱՅԻ ԱՆԴԱՍ

Ն. Ս. Օ. Ս. Ս. Ամենայն Յայոց Գարեգին Ա կաթողիկոսին Յայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի ընդհանուր ժողովում ընտրվել է ակադեմիայի պատվավոր անդամ: Այդ առթիվ Կեփափառ Յայոցի կողմից հոկտեմբերի 10-ին Նյու Յորքից շնորհակալական հեռագիր է հղել Ազգային ակադեմիայի նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանին: Հեռագրում մասնավորապես ասվում է.

«Սիրելի՛ պր. Սարգսյան, Այսօր սրտի խոր գոհունակությամբ ստացանք Ձեր գիրքը, որով կհայտնեք, որ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

կաթողիկոսն ուխտեց բարեկարգել Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի եկեղեցու հարակից տարածքը: Եւ ահա վերականգնվեցին դարասկզբին կառուցված շինությունները: Նախորդ տարի քանդակված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

վորանքները:
Թեմի առաջնորդ Նավասարդ սրբազանը դրաստան բացման մասին կեցողություններ անուրիք ընթերցեց Կեփափառ Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

ՀԱՄԱԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՎԱՏԻԿԱՆՈՒՄ

Հոկտեմբերի 22-24-ը Վատիկանի ընթացիկ փառանքալուծական խորհրդի հրավերով կկայանա միջազգային-միջեկեղեցական համաժողով՝ նվիրված կյանքի եւ ընթացիկ խնդիրներին:

Վատիկան են հրավիրված եպիսկոպոսներ, գերեզմանային եկեղեցիների օրենսդիր մարմինների ներկայացուցիչներ, որոնք կանդիդատներ են ընթացիկ հեռ կապված խնդիրներին, եղի կունենան օրենսդրական փոփոխություններ:

Համաժողովը նախագահելու է Վատիկանի ընթացիկ փառանքալուծական խորհրդի նախագահ կարդինալ Ալֆոնսո Լոպեսը: Ժողովականներին ողջունելու է Վատիկանի ղեկավար ֆարսուր կարդինալ Անջելո Սոլարմոն: Համաժողովի մասնակիցները կաժանանակ Նորին Սրբություն Յովհաննես Պողոս Բ Պապի ունենալու են:

Հանուն Յայ Առաքելական եկեղեցու՝ համաժողովին մասնակցում են Յայ Առաքելական դասարանի եւ Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ Ռաֆայել Պապյանը եւ Ազգային ժողովի ղեկավար, նախագահ, երեսփոխան Սարգսյանը, իսկ Սանկտ Սանկտին:

ՍԱՆԿՈՒ ԴԻՎԱՆ ՍԱՅՐ ԱՐԺՈՒԻ

ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ ՏՈՒՆԻՆ՝ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅԱՆ

Ստանալի «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» կիրակնօրյա վարձարանը կազմակերպել էր միջոցառում՝ նվիրված Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

Ստանալի «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» կիրակնօրյա վարձարանը կազմակերպել էր միջոցառում՝ նվիրված Յայոցի կողմից յայտարարված յուրաքանչյուր արեւելիք օգնությանը սատարել են Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մաշտոցարա-

**ԳԻՐ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ**

Որքան խոր ցնծությունք լցուն-
ցաւ Մեր սիրք, երբ իմացանք ու-
Սեպոստոնք 21-ին, Հայաստանի Ան-
կախ Հանրապետութան հռչակման
7-րդ տարեդարձի հոյաբալից առի-
թով եւ արժանավայել շուրջ միջի
նստի Պոտնոս-Այրէսի «ՀԱՅ-ԱՐ-
ԺԱՆԹԻՆԵԱՆ» դպրոցի հիմնադ-
րութան 30-ամեակը:

Մեզ ամենամար ֆաշիստական եմբ
այն տանգրիտի եւ օրինակելի ոգիին
եւ վերաբերմին, զորս հանգուցես
Դոքոս Արժանաւանաւ կը ցուսաբ-
եր իր կեանքի անդրդը քննացքին
հանդէպ Արժանեցիկ եւ ծոյղուն-
նի: Միոյն, երախտագիտութեան եւ
նուիրաբերունի այդ ոգին եւ որ
ծնունդ տուաւ «ՀԱՅ-ԱՐժԱՆԹԵ-
ԵՆԵԱՆ» դպրոցին: Հայ մարդը եւ
հայ ազգը միշտ եղած եւ հաւատա-
ւոր եւ յարգալից անմեղ հանդէպ, ո-
րոնք իրենց բաժած մը ջուր են
տուած... Արժանեցիկը հայութեան
տուն տուն եւ ազատութիւն:

Մեկն արախի եմ որ Պողոս Արզումանեանի յառէն ետք, առաջապահ եմ ընդ Բաճկաթ արքիմեռի վեր, Արմէն Միմառսեանին եւ Սիրանոյշ-Արզումանեան-Միմառսեանին բարունակեցին - եւ կը բարունակեն - նոյն զգացումներով զօրափոխ կանգնեն «ԱՅ-ԱՐԺԱՐԺԻԵՆԵԱՆ» դրոշմին, ոչինչ խնայելով անոր դասաւանդին եւ զարգացման համար:

Մե՛նք անձամբ չեսա՛ծ ենք Հայ
Արժանքին՝ համագործակցո՛ւ
թեա՛ն այդ զիջագո՛ւթ օրինակ: Ար-
ժանքի՛ցիդ դոյրցակա՛նքմեր՝ եր-
թե՛ն լա՛սն են հայ լեզո՛ւն եւ երթ-
Արժանքինձա՛ն ճակոյթի՛ն հե-
մա՛յակ: Բարձրօրէ՛ն կը գնահատ-
դոյրցի՛ Տօ՛րճոմոխի՛ն, Մուսոյ: Եւ
կա՛ն կազմը եւ ուսանողի՛քը, եւ
ոմա՛ «Հայ-Արժանքինձա՛ն» դոյրց-
վե՛րածն են առողջ մարդ եւ ճեմա-
լի հաղափա՛ր դաւաճողը՝ հրաւե-
լի կրթո՛ւնալի մը:

Ինչ այժմ համայն հայ ժողովուրդը բխում էական ծննդավայրէ՛ն՝ Ալեքիմանն, անձամայեւ յաճում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ձայն, եղեկեղեց Մայր Աթոռին՝ Բաղրազոյն սիրով Կ'ոչոյն մենք այս յառարարեք հանգրուան երեսնամիտ վասակա՛ն։ Կ'աղբքեմ ևս Քարծրեկան Աւստումը նորա՛նը նուաճումներ դարգիշ այս կրթական քաջա՛նով հասաստութեան յի վայելում Արժանքի՛ն նոր ստուգի՛ն։

Ողջ լեռնի է Տեր զօրացեալ շնորհոյ Ս. Հոգւոյն, եւ յաւիտ օրհնեալ Մէնջ. Ամէն:

ԳԼՔԵԳԻՆ Ա
ԿԼԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ
ՀԱՅՈՅ

Տոլու Օրհնութիւն Գիր
ի 14 Սկսած 1998
իւլիան Սրբոյ Էջմիածնի
Ընդ համարու Է/145

ՀԱՅ-ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ 30 ՏԱՐԵԿԱՆ Է

Սեպտեմբերի 21-ը՝ Հայաստանի անկախացման 7-րդ տարեդարձի օրը, կրկնակի տոնական էր արգեստինահայության կյանքում, որովհետև նշվում էր «Ամենինո-Արխենքինա» հայարգեստինյան վարժարանի հիմնադրութան 30-րդ տարեդարձը:

1968 թվականին հայ բարերար Պողոս Արզումանյանի կողմից, որպես Մեծ եղեռնից հետո այստեղ ապաստանած հայուրջան երայտիքի տուրք, Բուենոս Այրեսում կառուցվեց ուսումնա-կան այս հաստատությունը: Արզումանյանի ինչորևցնակ էլ ընդունել չաշարհապաշտն հայուրջան մի ղեկորին, որի մասնին էին նաեւ որբացած ջուրդ ու երբայի Պողոս ու Սիրանուշ Արզումանյանները: Պողոսի մահից հետո

Որա հարազատները՝ տեր եւ տիկին Արմեն ու Սիրիանյան Մեծ ծառուղայա-Աղզունամյանները հիմնեցին «Աղզունամեան» հիմնադրությունը եւ բազմաթիվ բարեգործությունների փնտւ քաղուկակեցին իրենց հոգածութլան երեքո պահելու մաե եայլ վարժարանը, որ հետապալուն կառուեցեցին ճաշարսահ ու մարզարահիւի: Այն ախար եւ Բուսնոս Արեւիկ լակավայուն կրթական հաստատությունների մեկն է, որ ուսանող եւ շուրջ 800 սան:

Վարժարանի հիմնադրությամբ 30-ամյակի հանդիսությունը պատշտոնապես կազմակերպվել էր Բուենոս Այրեսի բաղադրաչափ տարանի կողմից, որին մասնակցում էին մեծանալի շայտի գործընկեր Մոսկվայի կաթոլիկական Մեծագույն աթոռի շայտի, շայտակալական եկեղեցու Արքեպիսկոպոսի և Չիլիի Բենեդիկտյան Գիսպակ աթոռի շայտի:

րադյանը, Ուրուզվայի բեմի ա-
ռաջնորդ Չակոր արք. Վրժնե-
նի, արգենտինացի պետական
պաշտոնյայաներ, Արգենտինայում
Հայաստանի Հանրապետության
արտակարգ և լիազոր դեսպան
Վահան Տեր-Ղեւոնդյանը, հայ
հասայնքի ներկայացուցիչներ,
շուրջ հազար հանդիսականներ:
Այն սկսվեց Արգենտինայի պե-
տական նկարագրի կողմից ՀՀ
և Արգենտինայի պետական
օրհներգերի կատարմամբ, որից
հետո փափարադ նուօրենուհի
տիկի՛ն Մազդայանե Տոս Մամբը-
նը իր ելույթով արժեանքեց Պո-
ղոս Արզումանյանի քաղեգոր-
ծությունը, որի շնորհիվ արդեն
ծնետուն տարի է փարծարան
կրթում ու դաստիարակում է
բազմաթիվ սաների: Նա նաեւ ե-
րախտիկի խոսք ուղղեց՝ «Աղու-»

Վարժարանի տնօրենու հին մասնավորապես նշեց. «Որքան ժամանակ

նակ կանգուն կմնա այս հաս-
տատությունը, թեկուզ մեկ երե-
խա կրթություն ստանա այ-
դպրոցի մեջ, Պողոսը կապի-
կապի իր իսկ հիմնած վարժա-
րանում ուսանող սաների ե-
մանկավարժների երախտա-
պարտ սրտերում»:

Այնուհետև պրոֆեսոր Շիրանին՝ քաղաքապետարան կրթության բարոտորդի, իսկ պանեթենոմի հրապարակեց Ամենայն Հայոց զարեգին Առաջիկայորդիկոսի օրհնութայն խոսքը՝ ուղղված վարժարանի աշակերտներին, մանկավարժներին, բարձրադասերին, որտեղ մասնավորապես ասվում էր. «Միոր, որ խախտագիտութեան եւ նկիրթելունի ոգին էր, որ ծնունտուաւ «Հայ-արժաւորներին» ուարճցին: Հայ մարդը եւ հազար միտ տաղած եւ հաւատարիւն եւ յարգալից անոնց հաւոյդէպ, որոնք իրեն բաժակ մը ջու եւ տուաւ...»:

Եւ նաեւ քաղաքապետի կողմից հուշատախտակ հանձնեց Արզումանյան ըն-
տանի իբիճն՝ բարեգործա-
կան ու մարդասիրական
գործունեությունը շարու-
նակելու համար՝ արժեու-
րելով նրանց բարի գործի
նշանակությունը:

Այնուհետև ողջույնի ու բարերարի ընտանիքին ուղղված գնահատանքի խոսքով հանդես եկան Մետրոպ աք. Աշխյանը, ԶՅ արտակարգ եւ Լիազոր դեսպան Կահան Տեր-Լեւոնդյանը, իսկ բարեգործներին որպես գնահատանքի խորհրդանիշ՝ հուշանվերներ համձնեցին Արգենտինայի ԶԲԸ-ի ներկայացուցիչ Զայկ Ենիոյանը, Մոնթեվիդեոյի հայկական Օնգլիոսմոնի տնօրեն Լիկն Արաքիս Ռուբենյանը, վարժարանի սաներ, ծնողներ համձնախմբեր:

Հանդիսությունը ընթացքում հրապարակվեցին շնորհակալության նամակներն էլ հեռագրերն ըրոմք հղվել էին Խորհրդային Միության նախկին ղեկավար Խուսե Կարլոս Օլիմայի, Հայ ռաքելական եկեղեցու կենտրոնական վարչության, Հանգիստ հայրենակցական միության Մխիթարյան վարժարանի, Ազգնության հայ մշակութային միության, հայ ու օտար պազմակերպությունների, ախատների, հայ ազգային գոփիների կողմից:

Տեր և տիկին Արմենակ Մեծ
տուրյանի անունից իրենց և
խառանքի գնահատման համա
շնորհակալական խոսք ասա
նուրբն Մոզյանը:

Առավել հուզիչ էր հանդիսու
յա՜ն զարդավետ տակա՜ն մաս
երը դպրոցի երգչախումբն ա
զենտիմնացի երեխաների կ
տարմանը հնչեցրեց «Երեւոն
Երեւան», «Հայեր, միացե՛ք
«Մենք հայ ենք» եւ մի շարք
երգեր, ներկայացվեցին թատ
րականացված տպավոր
պատկերներ հայերի 20-ալ
թվականների կյանքից, հայկ
յան եւ առօրեանքում պարեռե

Ասեմք նաեւ, որ նշանակալի տարեթիւ առիթով հրատարակել էր վարժարանի եւ «Պօղոս Արզունեան» հաստատոյթի ղեկավարները իրենց լուսաւորող գործունեությունը լուսաւորող աստիճանագրող արժանիքները:

Պողոս Արզումանյանի հիմնադրած «Արմենիո-Արխեմթի-նա» հայ-արգենտինյան վարժարանն անցած երեսուն տարիներից հետո փակվել է:

Ի ընթացքում մեծապես մասա-
լուել է հայ մշակույթն ու հայոց
դատն տառադրերիմ ներկայաց-
նելուն՝ կրթվող ու դատախազա-
կնվող հայաճամբ արգենտինացի-
ներին։ Իսկ այս վարժարանի հիմ-
նադրույթն էր շատ տարիներ անց
ներկայումս «Արզունյան» հայ
հիմնարկության կողմից հիմ-
նադրված մատ. Արզեստիմայի
Համալսարնության դպրոցը, ու
նույն առաքելությունն է կատա-
րում՝ այս աճամբ համակարան-
տեղծելով այդ հեռավոր երկրի
համոզեա։ Ուսումնական այս

հաստատություններն, անշուշտ հայ-արգենտինյան բարեկամությունը հրաշալի կամուրջներ են: ճիշտ է՝ այսօր չկա Պոդոլսկի Արգենտինյանը, սակայն այդ բարեխոսի մարդասիրական գործընթացում ակտիվ է նրա ընտանիքի կողմից՝ ընդգրկված բարեգործական մի շարք մարշալ-ծեմունքներին շայտատանում որոնցով անենաբարձրամակիշատակը, թեթև, ճրամե կողմից կապիի Սուրբ Աստվածածին է կենդուլ վերանորոգման ծախսերը հոգան էր: Եկեղեցու վերականգնման և քաղաքի շտապ

Այդ, այսպես հավերժանում է բարեգործի ու մարդասերի՝ Պողոս Արզումանյանի հիշատակը քանդի, ինչպես բանաստեղծն ասում, «Հիշատակը սերունդործերից...»:

ՃԻՌՈՒԿ ԿԱԲԱՂՅԱՆ

**ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅՈՒ ԿԱՆԱԴԱՅԻ ԹԵՄԻ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ**

Կանադահայոց առաջնորդարանը բեմակալ առաջնորդ քարծրաշնորհ Տ. Հովման արքեպիսկոպոս Տերտերյանի նախաձեռնությամբ վերջին տարիների ընթացքում Հայաստանում ծավալել է բազմաճյուղ եւ արդյունավետ գործունեություն:

Կանադահայոց առաջնորդարանը Հայաստանին եւ հայրենաբակ ժողովրդին ցուցաբերել է հոգեւոր, նյութական եւ բարոյական բազմապիսի անակցելոյքներ: Գործընկերության համակարգման համար 1991-ին հիմնվել է Կանադայի բեմիշտական ներկայացուցչություն, որի պատասխանատունը ինքը, որի վերապի վանահայր Տ. Մխիթար բաժանա Սարքիսյանն էր: Իսկ բեմական առաջնորդարանը հայրը՝ Տ. Հովհաննիսյանը:

աղբեղաւ. Տըստեղանը, այդ ընթացքում շուրջ 40 գործման վայրէջումներ է կատարել Մայր հայրենիք եւ անձամբ հետեւել իրականացնող աշխատանքներին: Առաջնորդական պարտականութիւնները բացի, ընդգրկված լինելով հայոց դարձի 1700-ամյակի տոնական առարման համեմատման մեջ՝ որպէս ուխտագնացութիւնների ծրագրի պատասխանատու, սրբազան հայրն իր կազմակերպչական մեծ ավանդն է բերում այս գործին:

Առաջնորդարանի հայաստանյան գործունեության հիմնական շրջագծի մեջ են Հայաստանյայց Առաքելական Սեկեղեցիին՝ Մայր Աթոռն ու նրա կառույցները (Քրիստոնեական դաստիարակության եւ բարոյական հեղինակության հզորումները)։

մարան), Հայաստանի քննոր, (Արարատյան, Սյունյաց, Գո-
գարաց, Կոտայքի, Շիրակի),
կրթական եւ առողջապահա-
կան, մշակութային հաստա-
տությունները: Տարաբնույթ ա-
նկցությունը է իրականացվել
ինչպես ուղղահայաց կապե-
րով, միանվագ օժանդակու-
թյամբ, այնպես էլ շարունակա-
կան ծրագրերով, ինչպես օրի-
նակ՝ Հայաստանում քրիստո-
նեության՝ որպես պետական կ-
րոն, հռչակման 1700-ամյակի
ծրագիրը, Հայաստանի ծնողա-
դուրկ երեխաների խնամակա-
լության՝ CFFA, Առաքելություն
ղեկի Հայաստան՝ CYMA ծրա-
գրերը:

Հայաստանի պետական ան-
կախության վերականգնումից
և Ամենայն Հայոց կաթողիկո-
ս. Ս. Օ. Տ. Տ. Գաբեգին Առա-

չինի ընտրությունից հետո Կա-
նադահայոց առաջնորդարան-
Մայր Աթոռ հարաբերությունն
ավելի ծավալվեց ու սերտա-
ցավ: Առաջնորդ սրբազան հո-
եռանդուն ջանքերով հնարա-
վոր եղավ հովանավորներ ա-
պախովել Հայաստանի մի շարք
նշանավոր վանքերի ու եկեղե-
ցիների համար: Այս աշխա-
տանքները մասամբ ընդգրկվե-
ցին 1700-ամյակի եկեղեցաշի-
նական ծրագրում: Այս ճանա-
պարհով քարերարներ գտնվե-
ցին Նորավանքի, Սամահիճի
հույսկավոր վանքերի, Իջևանի
Ս. Ներսես Շնորհալի, Քասախ
բազիլիկի, Չարենցավանի եկե-
ղեցիների համար: Խոշոր նվի-
րատվություններ են կատարվե-
լերեանի Ս. Գրիգոր Լուսավո-
րի: Մայր եկեղեցի կառուցվա-
նում: Առաջնորդարանի մի-

զղցնեցով վերադիպավ Հ. Կուր-
սի վերիշենի Ս. Նորակահեղե-
նեկեղեցին: Հատկացումներ ե-
կառարվել մասնակի նորոգ-
ման կամ եկեղեցիների առաժ-
ծին մասերի նորոգման, վերա-
կառուցման համար (օրինակ՝
Սսիսահի Ս. Հովհաննես եկե-
ղեցու Սեղանը եւ այլն):

Կերպին տալիս տարիների
Կանադահայոց թեմում ստեղծ
ված «Սուրբ Էջմիածնի կրոնի
սեր մայրեր» միությունը ՀԱ
յաստանի եկեղեցիների և հ
գեղորակաճության համա
կատարաստել ու որպես մկ
րապոկություն՝ կանոնավոր
պես առաքել է խորհրդի վարս
գլույրներ, զարդեր, եկեղեց
կան ասեղնագործ թանկարժե
գեցանուն, որոնք այսօր կիր
առվում մեծ եկամուտ:

Գարունակութիւնը՝ էջ 4

ԵԿԵՂԵՑԱԾԻՆՈՒԹՅՈՒՆ ԹԵԿՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ Ե ՄԻ ՆՈՐ ՀԱՆԳՐԿԱՆ

Ստեղծագործ եւ շինարար հայ ժողովուրդը դարձրելով ընթացքում կառուցել է եկեղեցի, խնայարժան, կերտել խաչքար, վերջինից իր տեսակի մեջ եզակի երևույթ է եւ հայերիս է միայն յուրահատուկ։ Ստեղծվել են անկրկնելի կորոզներ, ծերեւս նույն ստեղծագործողն ոգին էր, որ բնավորեց նախագծող յարի խոշոր, նախատիպը յունեցող եկեղեցի-տաճարը Երեւանի Ս. Գրիգոր Լուսավորչի։ Ստորեւ ներկայացվող հարցազրույցը նախագծի գլխավոր ճարտարապետն արմ. Ստեփան Բյուրքյանի հետ է։

— Պրն. Բյուրքյան, պետք է ներառել, որ Գրիգոր Լուսավորչի Մայր տաճարի համար ներկայացված 33 նախագիծը լավագույնը ձեռք է, որ հավանության արժանացավ եւ ահա կյանքի է կոչվում։

— 1991 թվականին 33 նախագիծ (7-ը ուղարկված արտերկրյան) ներկայացվել 17 հեղինակավոր մասնագետից բաղկացած հանձնաժողովի դասին, որի մեջ ընդգրկված էին հայտմի նկարիչներ, ճարտարապետներ, հոգեւորականներ։ Լուրջ, մանրագծին բնութագրումներ եւ ուսումնասիրություններ հետո ընդունվեց իմ նախագիծը։ Փոքրիկ տակունիցները հետո այն ներկայացվեց երջանակահիշատակ «Հագեծն կարողութիւն»։ Նա ողջունեց եւ մակագրեց, որ հավանում է։ Վերջնականապես 1992 թ. օգոստոսի 26-ին, բացարձակ մեծամասնությամբ, հավանության արժանացավ նախագիծը, եւ բոլորատրվեց աշխատանքները սկսել։ Տաճարի կա-

ռուցումն իր հովանավորության տակ է վերցրել Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն եւ հետագայում է ինչպես նախագծման, այնպես էլ շինարարական գործընթացին։ Նախագծային աշխատանքը կատարվում է Երեւանի նախագծային ինստիտուտում, որտեղ յուրաքանչյուր էսքիզ ճշգրիտ հաշվարկներով ու փորձաքննությամբ հաստատվում է, եւ նոր միայն դրան ընթացք է տրվում։ «Երբիմշին» կազմակերպությունն իրականացնում է շինարարական աշխատանքի նախնական փուլը՝ հողային աշխատանքներից մինչեւ առաջին աղոթարանի ծածկին հասնելը, որը մոտենում է ավարտին։ Հետագա աշխատանքի համար կհատարարվի մրցույթ, եւ շինարարական որ կազմակերպությունն իր տեխնիկական հզոր միջոցներով կարող է ստանձնել, քանզի հետագա աշխատանքն ամենակարեւորն ու ամենաբարդն է. օգտագործվելու են տարբերակներ պատրաստել շինվածքներ։

— Չեք նախագիծում պահպանվել, եւ պատմական եկեղեցաշինությունը պահպանվում։
— Հայ մարդը, ինչպիսի պայմաններին մեջ էլ ապրելիս լինի, ի կարող է հեռանալ իր արժանատիքից։ Չմայած այն բանին, որ մեր ժողովուրդը 150 տարի եկեղեցի չի կառուցել, սակայն մեր պատմամշակութային հուշարժանների շուրջն ու ոգին նրա Լուսինայում է։ Եթե այսօր երկուսական շատ երկրներում չտեսնես գործող եկեղեցի խաչը, չես կարող երեւակայել, եւ դա եկեղեցի է։ Հայկաճարը հենց այդ ոգին նկատվեց իմ նախագիծ մեջ։ Ու-

զում եմ մեկ անգամ ես մշել, որ ոչ թե ձեւերով, այլ էությունով, հուզով, անբողջ ծավալատարածական հորինվածքով է ազգային։ Ինքնաստիպ ու նոր մտածողությամբ հղացված կորոզ է, անշուշտ, նորովի եւ օգտագործված, ինչպես արդեն ասվեց, անցյալի փորձն ու կայունացած ձեւերը։

— Ինչու՞ հատկապես այդ տեղանքն ընտրվեց։

— Երեւան մայրաքաղաքը զարգացող կառույցը պետք է գտնվեր երեսնորոնում, ինչպես նկատում էր, այն հանրայնությունը իրապարակից մի բանի մեջ է հեռու, հատկապես կենտրոնի կայրը ծայրամասերի հետ ավելի հարմար է ամրապնդել, որ հավատացյալները ցանկացած կայրից կարողանան գալ եւ իրենց աղոթել անել։ Երկրորդ պայմանը՝ եկեղեցին 15 մետր բարձրության բլուրի վրա է, հսկում է շրջապատը, երեսն է տարածության մեջ։ Երրորդ կարեւոր պայմանը՝ Ավագ խորանի Ս. Սեդակն ուղղված պիտի լինի դեպի արեւելք, իսկ գլխավոր մուտքը՝ արեւմուտք։ Աստուծ օգնությամբ երեք պայմանն էլ բավարարվեց։ «Այրարատ» կինոթատրոնի մոտի պողոտայից անմիջապես կհանձնի զանգվածային, ուր եւ լինելու է գլխավոր մուտքը։

— Մեզ համար մեծ խորհուրդ ունի Արարատ լեռը։ Նրա հետ ինչպիսի՞ ներդասակություն ունի կառուցվող եկեղեցին։

— Ինձ բնում է, որ սպիտակափառ Արարատը նայում եւ հսկում է մեզ, իսկ մենք, մայելով նրան, մշտապես գտնում ենք մեր պարտավորությունները հայրենիքի, ազգի նկատմամբ։ Ուրեմն Արա-

րատը պիտի նայի Գրիգոր Լուսավորչի Մայր տաճարին, իսկ տաճարը՝ որպես քարեղեն աղոթք, մեր իրենք ու երազները հասցնի առ Աստված։ Անեմ նախագիծն էլ կորչի շրջակա բնակելի տների համայնապատկերում։ Ինչպես ծավալային, այնպես էլ բարձրությամբ՝ 54 մ, առանձնանալու է. շենքերը չեն սովորել, ոչ էլ կծածկեն այդ եզակի կառույցը։ Հետագայում էլ, վստահ եմ, շրջապատում բնակելի նոր շենքեր չեն կառուցվի։

— Վստահ եք, որ 2001 թ. նոր եկեղեցու գանգերը հավատարմորեն հոտին կիրավորեն աղոթքի ու խոյունան։

— Մինչ այսօր աշխատանքները դանդաղ էին ընթանում, բերեւ զիսկավոր պատճառներից մեկն այն էր, որ մեզն հսկա կառույցի աշխատանքները կազմակերպելու համար փորձ չուներ։ Կարծում եմ վերը մշված մրցույթից հետո, երբ կհատատվի, եւ շինարարական ո՞ր կազմակերպությունը կարող է ստանձնել հսկա կառույցի, աշխատանքները, առավել հստակ կլինեն ծրարները։ Հնարավոր է ժամանակին ավարտելու համար երեք երբեք փոխվող կազմակերպել աշխատանքները։ Նախագծերի աշխատանքներն առավել հեշտացան, երբ Կեփեց բերեց համակարգչային մի սիստեմ, որը հնարավորություն է տալիս 3000-ից մինչեւ 5000 անհայտ ունեցող հավասարումների լուծումը։ Եթե անցյալում փորձարկումները չէին պետք ինչ-որ բանի հավանություն տալ, ապա այսօր այդ պատասխանները տալիս է համակարգչային ծրագիրը։ Ի գիտություն մեր ժո-

ղովրդի՝ ասեմ, որ այն ասեղեսները, չի կար կառույցը կարողին կամ չի դիմանա ժամանակի փորձությունը, բացառվում է, համակարգչային հաշվարկները հնարավորություն են տալիս շինարարությունն իրականացնել այնպես, որ կառույցից հետագա շահագործման ապահովվի։ Ավելին, երբ 1995 թ. իմ նախագիծն ընդունվեց, տեղի ունեցավ միջազգային ֆորում, որտեղ ներկայացված 50 նախագիծից իմ նախագիծն արժանացավ «Գրան Ղիթի»։

— Այս ծանր պայմաններում ինչու՞ էր պատմականորեն մեզն հսկա կառույցի ծրարում, եւ եթե այն կառուցվում է, ճիշտ չէ՞ր լինի, որ հայտարարվեր համակարգչային կառույց, ժողովուրդը, վստահ եմ, մի կողմ չէր կանգնի։

— Առավել, քան երբեք իմ ժողովրդին հարկավոր է համապատասխան համարժեք՝ հոգու հաց։ Պատահական չէ, որ մեք բանաստեղծը վախեցել է հենց «հոգու սովից»։ Մինչդեռ պատմությունից հայտնի է, որ ժողովուրդը առաջին հերթին փրկել է մշակույթը՝ վկայ են այրված մագաղաթները, ծաղկազարդ ձեռագիր մատյանները, անգամ խաչքարերը։ Ընդդ 11 միլիոն դուրսը բարերարները հատկացնում են հատկապես այդ տաճարի կառուցման համար։ Ինձ տարբեր առիթներով մարդիկ մտադել են եւ առաջարկել իրենց նվիրատվությունները, բերես ծիսել կլինի, որ այդպիսի մի հաշվի համար բացվի, որին կարող են մասնակցել բոլոր ցանկացողները։

Հարցազրույցը վարեց Սիլվա ՍՈՒՔԻՅԱՆԸ

ՀԱՆՈՒՆ ԲՐԻՍՏՈՆԵԱՅԱՆ ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսության կիրակնօրյա դպրոցների վարիչ-ուսուցիչները ունեն անհամբուրելի տարեկան իրավունքները եւ հաշվետու համագումար, որտեղ քննարկվում են բոլոր այն խնդիրներն ու ծրարները, որոնք որդով են կիրակնօրյա դպրոցների առջեւ։

Այդպիսի մի հերթական հաշվետու համագումար է վերջերս Լիւբանովում գումարված համագումար, որին մասնակցում էր «Էջմիածին» ամսագրի գլխավոր խմբագիր պաշտոնակատար Մարիան Լադարյանը։

Ստորեւ ներկայացվող հարցազրույցը միջկրկն է համագումարին, ինչպես նաեւ մի շարք այլ հարցեր։

— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսության կիրակնօրյա դպրոցների նախորդ համագումարներից երկուսը տեղի են ունեցել Հայաստանում եւ Երջանում։ Եթե համեմատելու լինենք, ինչու՞ էր այս վերջինը մանավոր կամ տարբերվում նախորդներից։

— Ինչպես նախորդ տարիներին, այնպես էլ այս տարի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսության հովանավորությամբ գումարված կիրակնօրյա դպրոցների ուսուցիչների համագումարին մասնակցում էին Լիւբանովից, Սիրիայից, Հունաստանից, Իրաքից, Պարսկաստանից, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից, Կանադայից եւ Հայաստանից հրավիրված պատվիրակները։ Հայաստանը ներկայացնում էր Արարատյան հայրապետական բեմի կիրակնօրյա դպրոցների երկու ուսուցիչներ, իսկ դասախոսներից հրավիրված էին Գեորգիյ Կանադայի արժանապատիվ Տ. Տեղի չե ավագ քահանա Սարգսյանը եւ նա։

Համագումարի բացումը կատարեց Հայաստանյայց եկեղեցու կիրակնօրյա դպրոցների վարիչ-ուսուցիչ գերաշնորհ Տ. Սեպուհ Եպիսկոպոս Մարգարյանը։ Սրբազան հայրը բարձր գնահատեց ու արժեքավորեց կիրակնօրյա դպրոցի ուսուցիչները հատկապես այսօրվա սերնդի դաստիարակության խնդրում։

Համագումարի մասնակիցներին իրենց ողջուրդի ուղերձներն

էին հղել Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արարատ կաթողիկոսները, որոնք ընդունվեցին մեծ հուզումով եւ ոգեւորությամբ։ Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի օրհնությունը գրում ավանդ էր. «...Համագումար-խորհրդակցական ժողովի մասնակիցներին իր յոթնեք Մեր Հայրական սիրոյ ողջունել եւ քրտապին մայրաքաղաք արդիւնալից նստաշրջանին մը համար։

«Ճանկնալ Հայց, Եկեղեցին» կարգախոսով բացուող համագումարը վստահաբար առաջ պիտի բերել ամեն ինչի գիտակցական վերաբերում հանդէպ մեր պաշտելի Հայ Եկեղեցիին։ Այդ գիտակցութիւնն անպայման պիտի վերածուի պատասխանատուութեան կիրակնօրյա դպրոցներու նուիրումը անձեռնորդ համար։

Ամենայն այս համագումարներն ունեն ուսուցողական բնույթ, իսկ վերջին երեք տարիներին, արձագանքելով բրիտանացիներին, արձագանքումն պետական կարգի հուշակոթն 1700-ամյակին, համագումարը կրում է «Ճանաչե՛ք Հայաստանյայց Եկեղեցին» կարգախոսը։ Ընդ ծրագրի բնանարկումից բացի գումարվում են նաեւ խորհրդակցական ժողովներ, որոնցում գնահատվում են նախորդ համագումարի աշխատանքները եւ ծրագիր մշակում ու հաստատում գալիք համագումարի համար։

— Ո՞րն էր Չեք դասախոսության ճյուղը։

— Արդեն երկու տարի է, ինչ շարունակաբար հանդես են գալիս որոշակի բնավոր. «Վանականության մասում եւ գաղափարում Հայ Եկեղեցուն»։ Անցած տարի այդ ընդգրկում էր առաջինից մինչեւ վերջինը դարձրել, այս տարի յոթից-ասաներով երկուսը։ Հաջորդ տարի պիտի ներկայացնեն 13-17-րդ դարերն ընդգրկող ժամանակահատվածը։

— Ի՞նչ է տալիս համագումարն ուսուցիչներին։

— Այն բոլոր հարցերը, որ բարձրացվում են համագումարի ընթացքում (համագումարն սկսվում է աղոթքով, որից հետո երգվում են Հայաստանի Հանրապետության եւ կիրակնօրյա դպրոցների

օրհներգերը) բոլոր ուսուցիչները մասնակցում են Ս. Պատարագի, ստանում Ս. Հաղորդություն, այս կերպ, ասեմ, իր յոթնով ու նոր եւնանով լցվում։ Ուսուցիչներին սովորեցնում են շարականները, բացատրվում են տարբերակներ տարբեր հատվածներ, կրոնաբանական դասախոսություններն են կարգադրվում, որոնք շնորհիվ ուսուցիչների, հարստացած իրենց տեսած-լսածով, այս ամենը կարող են իրենց մեծերոյս մեկավարմական գործունեությամբ մեջ։

Միմյանց հետ նոր ծանոթություններ, շփումներ, մտքերի փոխանակությունները տալիս են ցանկալի արդյունք։ Ավելին, բոլոր քննարկ ուսուցիչները համագումարին ներկայացնում են իրենց հաշվետվություններ-գեկուցագրերը, որոնք քննարկվում, վերլուծվում են գնահատվում են։ Պետք է խստադանել, որ Արարատյան հայրապետական բեմի ուսուցիչների ներկայացած գեկուցագիրը ոչ միայն գոհունակությամբ ընդունվեց, այլեւ արժանացրեց։ Չէ՞ որ մեր կիրակնօրյա դպրոցները կազմավորվել են վերջին տարի-Միլիոնի փորձ ունեցող կիրակնօրյա դպրոցներին, դեռ ավելին, շատ հարցերում նույնիսկ ընդօրինակել են։

— Ամենայն համագումարներից բացի համագումարակցություն այլ եզրեր կա՞ն Միլիոնի եւ Հայաստանի կիրակնօրյա դպրոցների միջին։

— Սխալված չեմ լինի, եթե ասեմ, որ մասնակցական համախախի կապերը, դիդակտիկ նյութերի, դասագրքերի, հոգեւոր բեմայով ցրակնությունն փոխանակումներն իրենց արակալ արդյունքն են ունենում երկուստեք։ Բացի այդ, ամեն մեզն առիթով հանդիպում են բեմ տարբեր երկրներում սպորդ, բայց արդեն բարեկամներ դարձած ուսուցիչները։ Այս ամառն առաջին անգամ գումարվեց Միլիոնի կիրակնօրյա դպրոցների աշակերտաց համագումար Հայաստան աշխարհի գեղատեսիլ անկյուններին մեկնելու՝ Ծաղկածորում, որին իրենց մասնակցությունը բերեցին նաեւ Հայաստանի կիրակ-

նօրյաների ուսուցիչները։ Համագումարակցությունն ու բարեկամությունը մի տեսակ անհրաժեշտություն է դարձել, քանզի որ բոլոր ուսուցիչներն էլ իրենց սաներին ուսուցանում են Աստվածաշնչի պատգամները։

— Բանի որ վերջերս Չեզ է վստահել «Էջմիածին» ամսագրի խմբագրությունը, օգուկվող առիթով խնդրում ենք ներկայացնել այսօրվա ամսագիրը։

— 1900 թվականին «Արարատ» ամսագրի խմբագիր հոգեւորդ Ս. Գարեգին վարդապետ Չուլիսե-փյանը (այնուհետեւ՝ կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ) Մայր Աթոռի պաշտոնական ամսագրի նպատակներն ու ուղղությունն մասին այսպես է գրել. «Արարատը» միայն մի ուղղությամբ կարող է ունենալ, եթե տասնվեց խմբագիրներ է միմյանց հետեցող իդիվիդուալ Ս. Հայոց Հայրապետական Աթոռի պաշտոնական բեմը, ի. Մ. Էջմիածնի միաբանությունը բերում, Հայաստանյայց Եկեղեցու միակ կրոնական-գիտական բեմը, որի Տեղը Հայոց Հայրապետ է։ Ուրեմն ով է իր նորա խմբագիրը, պետք է աշխատե քրիստոնեական-ավետարանական ճշմարտությունները սերմանել ժողովրդի մեջ եւ ամուր կապերով միացնել Հայոց Հայրապետական Աթոռի հետ»։

Նույնը կարելի է ասել նաեւ «Արարատի» հաջորդ եւ ժամանորդ այսօրվա «Էջմիածին» ամսագրի մասին։ Ամսագրում տպագրվող ճյուղերը բաժանվում են երեք խմբի, առաջինը պաշտոնական-տեղեկատվականն է, որում ներկայացվում են կաթողիկոսական կոնդակները, քաղաքները, Վեհափառ Հայրապետի ուղեւորությունները, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսության պաշտոնական հարցազրույցությունները, ինչպես նաեւ լուսաբանվում Հայաստանյայց Եկեղեցու միջուկայնական առիթներն եւ բեմերի կյանքը, շնորհիվ որի, իր ընթացիկ տեղեկատվական գործառնությունը բացի, ամսագիրը վարդ դառնալու է նաեւ առաջին ու կարեւոր սկզբնաղբյուրը Հայոց Եկեղեցու այսօրվա պատմության եւ ժամանակագրության։

Երկրորդը կրոնական բաժինն

է, ուր տպագրվում են կրոնագիտական ուսումնասիրություններն ու հոգեւոր-քաղաքականական բնույթի գործեր, որոնք ընդգրկում են քրիստոնեական հավատքի եւ քաղաքականության ամենատարբեր ոլորտները։ Նույն հոգեւոր կրոնական տեսանկյունից անդրադառնում ենք յուրաքանչյուր ամսվա եկեղեցական ճշմարտության տոներին՝ տպագրելով Եկեղեցու հայրերի այդ տոների խորհրդանշանները գործերը, ինչպես նաեւ այդ տոների առիթով մեր հոգեւորականներին այսօր խոսվող քաղաքները եւ տոնակատական հոգեվաճառները, որոնք ընթերցողի համար հոգեւոր մի կամուրջ են գծում անցյալի եւ ներկայի միջեւ։

Եւ, վերջապես, երրորդը պատմաբանասիրական բաժինն է։ Ինչպես անցող դարերի ընթացքում Հայաստանում Հայոց Եկեղեցու իմաստները եւ գաղափարները գիտություն, ու ծաղիկ մշակույթի, այնպես էլ այսօր վերջիններս ուսումնասիրությունը Հայոց Եկեղեցու գործունեության մեկ կարեւոր մասն է կազմում, եւ այդ հոգեւորական ու աշխարհական տարբեր գիտականների անմարաքանակ հրապարակումները իր արտացոլումն է գտնում նաեւ «Էջմիածին» էջերում։

Վերջին ամիսներին, ստանձնելով ամսագրի խմբագրի դժգոհներն եւ պատասխանատու պարտականությունները, մեր ուժերի ներածին չափով աշխատելու ենք շարունակել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսության պաշտոնական ամսագրի հիշյալ ավանդներին ակնկալելով եղեղնակների եւ ընթերցողների ցանկությունը։

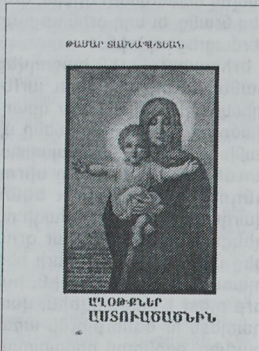
— Ո՞րն է Չեք հայրապետը։

— Կանքի ուղեղին դարձնել երկնադար Կաթողիկոսի իմաստը Բրիտանիա պատվիրակները, ճշմարտորեն հետեւել Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու խորհուրդներին, հավատարմի մնալ մեր ճանխյաց ոգուն ու ավանդներին, եւ ուր է լինելը, պետք է մոռանալ, որ Հայաստանյայց Եկեղեցու զանկաններ ենք, կամ մեկ բառով ասած՝ մենք քրիստոնյա ենք...

Հարցազրույցը վարեց Սիլվա ՍՈՒՔԻՅԱՆԸ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ ԲԵՅՐՈՒԹԻՅ

Այսօր, քերտեւ, Հայաստանից հեռու ամենից շատ հայերեն գիրքը յուրաքանչյուրում է Լիբանանում՝ Երբոյրում: Ինքրիկ, զմբերողիկ ակապ կա եւ այնտեղ, եւ այստեղ, ակալան գրահարտարակութիւնն աստու ինքնից ռուխալիս է: Եւյնորի հրատարակութիւններին հանաւոր է տպագրութիւն բարձր դարձը (պատահական է, որ 1700-ականիկ տունահատարման գրաստանիկ այս տարի յույս ընձայանակի շնոր հրատարակութիւնները՝ Հայաստան, ուղեգրույ ուխտակորորիկ եւ գրուաշրջիկներին համար»): Հայաստան, երկիր ուխտակայր», հակահանգսկ եւ այնտեղ: Յաւոր, ձեռես որոշակի ղովարութիւն կա փիլիսոփայ տպված նոր գրքերի արբերելոյ տեղեկատվութիւնն ռուսով, դոյրիքն է՝ նաեւ գրքերի ինխարկութիւնը (ինչպես Հայաստանից, այնպես էլ դեպի Հայաստան): Վերջերս Լիբանանում գտնակով ձեռք բերեցինք քակական լոյկ գրքեր (հիմնականում միլիտարիստ տեսացանք երեխմակից): Իրանց մի մասը այս տարւս տպագրութիւն է: Ասովմարաբարան դոկտոր Թամար Տաւանայանին եւ դոկտոր Սերոպայ վարապետ Թովալայանին բեղուն գրչի խցիպսինք են գրքերից մի քանիսը, տպորդրակն է՝ նաեւ ղեղագորւակն հատորակիկ տպագրութիւն: Մեզ համար մեծ հետաքրքրութիւն են ներկայացնում հասկնալակ տեղական, կրճնգիտական, եկեղանակն գրքերը, որոնց հրատարակութիւնը հարուստ է բեյութրան տպագրատուրք», սակայն կրկին ռոտի պատիւն, որ այդ հրատարակութիւնները կամ Հայաստան չեն ստանում, կամ հասնում են մեծ ուղեգրով: Նոր հրատարակված գրքը Սիւրիոյնց Հայաստանն առաւոր գոծի համար պետք է մի լոււմ գտնել, քերտեւ օշակցութիւնը ւղարկեն համապատասխան երեւոյնում գտնվող ՀՀ դեսպանատար: Այսպես կամ երեխմակներն լիստատիւնութիւն գրելուց եւ մեծ ղովարութիւններով տպագրելուց հեւպիտի հանես մյուրական մայսեր տարտերն իրենց գրքերը հայրենիք լարելուին համար... կամ էլ նոր ղեռք բերել ցանկացողը պիտի ղկի արտասահման... **Կ. Մ.**

**ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՍՐԲՈՑ
ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՏՈՆԻ ԱՌԻԹՈՎ**

Մերսուպատտ գրի նախանձախնդիր ուխտավորի եռանդով համալսարանի մատվածաբանության ֆակուլտետն ավանդույթ է դարձրել ամեն տարի Թարգմանչաց տոնին, այցելել հայոց դպրության ջահակ Մերսուպ Մաշտոցի գերեզմանին: Այս տարին էս բացառություն չէր:

Հոկտեմբերի իննի ուրբաթ օրը նշվեց որպես Թարգմանչաց տոնի նախատոնակ: Մեծարվեցին տուրք թարգմանիչ-վարդապետներ Մաշ-տոցը, Եղիշեն, Նարեկացին, Կլայեցին, Անհաղթը:

Երեմյան պետական համալսարանի գտնվող քաղաքապետության ֆակուլտետի առաջին կուրսեցիներն ուխտի ատակ ճաշկան՝ Սուրբ Մարգարե Մաշտոցի գերեզմանին: Ուսանողները դեկան Տ. Շահե արք. Աճեմյանի ղեկավարությամբ կանոնավոր շաբաթվա արտաքին դպարպակից ուղղվեցին դեպի եկեղեցու դուռը՝ երեզվով «Որք արդարեցին մոեփրմաբար զիմաստ անդեղին» շարականը: Աղոթքից հետո ուսանողները, վառվող մտքով ձեռքերին, մտնեցան Սուրբ Մեսրոպի գերեզմանին, ծուլին եկան՝ հարգանքի տուրք մատուցելով իր գրեթե արարչին և զուրկության հիմնադրին՝ Սուրբ Գրգռ մեծ թաղգանչին: Այնուհետև ուսանողները կանգնեցին եկեղեցու խորանի առջև ու արտասանեցին երդում «Առ սուրբ Մեսրապ Մաշտոցը»:

Ամենոր ուխտագնացությունն ուղեկցվում էր ղեկան Տ. Շաւին արք. Աճախյանի ղեզեղում ու մանրակրկիտ բացատրություններով՝ արքայալ. Ռերտուն անհրաժեշտ կեցվածքի ու պահվածքի մասին, եկեղեցու կառուցման պատմության ու ռճակի առանձնահատկությունների մասին: Դա հայրադարս հորդորում էր ամնոր կառաջ մնալ սեփական ժողովրդի պատմությանը, որ մայր հողի պատմությունն է: Կոչ էր անում պահպանել դառնալ մեր ազգային արժեքների ու հայրենի հողի կանգնվ արարված սխրանքներին:

Ուխտագնացությունը շարունակվեց դեպի Բյուրական: Նախնիների հողերը խիզախումների հիշատակով լցված՝ ուսանողներն այցելեցին 20-րդ դարի մեծագույն աստղաֆիզիկոս Վիկտոր Համբարձումյանի գերեզմանին:

Օրը հազեցամ էր հայ դպրության ու գիտության մեծագույն ջահակիրների ոգեղեն ներկայությամբ եւ ներդաշնակվեց հոգեւորի ու գիտականի սերտ միահյուսմամբ:

Ուխտագնացությունն ավարտվեց այցելությանը Բյուրականի Սուրբ Հովհաննես եկեղեցի: Ուսանողները, ղեկավարությամբ դասախոս Խոսրոս Պալյանի, մի անգամ եւս երգեցին թարգմանչներին նվիրված շաւղարկը, աղոթեցին եւ ավարտեցին իրենց ուխտագնացությունը «Հայր

Հաջորդ օրը՝ հոկտեմբերի 10-ին, բուն Թարգմանչաց տոնն էր: Այս անգամ Մասնաճյուղից հյուրերկապից ֆակուլտետի առաջին երկու դասընթացի ուսանողներին: Տնօրեն Սեն Արեւշատյանը հանդիմանաբար չէր ուսանողների համար դասախոսություն կարդաց հին ձեռագրերի չօգնակալությամբ, ժողովրդի պատմության մեջ նրանց խաղացած դերի մասին:

Այնուհետև ուսանողները շրջեցին Մատենադարանում, փոքր խմբերով մտնեցան ու հավելցին հազվագյուտ ձեռագրերին՝ «Հեթումի ճաշոյին» եւ Թորոս Ռոստինի ծաղկած Ալեքսանդրին:

Երջայցի ընթացքում Ճահե սրբազանն անհրաժեշտ բացատրություններ էր տալիս ձեռագրերի բովանդակության մասին:

Թարգմանչաց տոնն ավարտվեց՝ իր մեջ ամփոփելով ազգի պատմության, հոգեւոր ու գիտական արժեքների վերագնահատման մի էջ եւս:

Նվերա ԳԱՆՏՅԱՆ
Աստվածաբանության ֆակուլտետի
սպագ ԿԵՍՈՅ

ՄԻՐԵԼԻ՝ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ,
Սկսվել է 1999 թ. ռազմադատական գործընթացը

ՀԱՅՄԱՄՈՒԼ
օրոժակապարտույնի կործակում

Բաժանորդագրվեք
«ԲՈՅՈՒՏՈՂ ԷՄՆ» ՄԱՅԻՆԻՍ

Մեր թերթի դասիչն է՝ 69333:

Տարեկան բաժնեգիրը՝ 1200 դրամ:

ԸՆՏՐՅԱԼՆԵՐԻ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՆՇԱՆՆԵՐԸ,
ՈՐ ԱՍՏՎԱԾԱԲԱՆՆԵՐԸ
ՎԵՐՅՆՈՒՄ ԵՆ
ՍՈՒՐԲԵ ԳՐԲԻՑ

Ա. Ով ուղիղ հախարոս ու աներկբա հոյս ունի, սիրում է Աստուծոն ու ընկերոջը, Աստուծոց երկնայում է եւ պահում նրա բոլոր պատկերասնե-րը, նախանշալիոր է լինում Աստու- լի փառքին ու ցանկ բնական ընկերոջ փրկութեան համար:

Բ. Ով բոլոր գործերում՝ որպես
իր վերջին նպատակ, ունի Աստու
արքայությունը, չունի հարստու
թյան, փառքի, պատվի եւ աշխար
հի բոլոր բաների անկարգ քաղ
չանք:

Գ. Ով հանուն Զրիստոսի անդր-
պրունց համբերում է քոյր վշտերին
ու փորձություններին, իրեն ու իրեն
վերաբերող ամեն ինչ հաճնում է
աստվածային տեսչությանը և
ամեն ինչում համաշայնում Աստ-
ծու կամքին:

Դ. Ով հեղ ու խոնարհամիր է,
ամենքին բարիք է կամենում և ոչ
ոքի չարիք գործել չի խորհում, քշ-
նամհներին ներում է և նրանց փր-
կության համար աղոթում:

Ե. Ով ամեն ժամանակ իր կարողության չափով ողորմություն է արալիս կարողալաներին, ինձանում է հիվանդներին, օգնում փորչանքի եղջ ընկածներին, ուսուցանում քրդեղաններին ու իրարարում անխաղաններին:

2. Ով իրեն քոյր մարդկանցից մեղավոր է համարում, հոգու խնայարության գղջում է մեղքերի համար, համախ խոստովանում ու սպաշխարում եւ արժանապես մոտրեմում հաղորդվելու Տրոջ Մարմնի ու Արյան կենսադար կոռոհոնի:

Է. Ով ըստ ամենայնի զգուշանում է մահացու մեղքերից և, որքան անաբախտ է, մեղքի հանցանքներից, հեռանում է մեղքի պատճառից և իր զգայարաններն ամեն անվախի բանից հեռու պահում, մարմնավոր հաճույքներից ու

համկությունից փախչում եւ մար-
ինը պահքով ու ժուժկալությամբ
նշում:

Ը. Ով հոծարամյությանը ունկն-
րում է հոգեշահ խրատներ եւ
լայծու պարզամտները, սրտի ու-
սիտւթյանը լսում է ու ջանում կա-
ռարել:

Թ. Ով ջերմեռանդությամբ մաս-
ակցում է Սուրբ Պատարագին,
մշակակիր կատարում իր ամենօ-
րյա աղոթքները, ապավիճում
Երբ Մարդաստանին և նրան ին-
քուն ռադիկալում (խառնո առաջ:

Ժ. Ով միշտ խոկում է իր մահիվան
և Աստծու դատաստրանի, արքա-
ւորյան փառքի ու դժոխքի տան-
անքների մասին:

«Թանգարան իրապոս յօրհնալ ի Պօղոս Պապրիկաբէ Անդիանուպօլսեցոյ», Երուսաղէմ, 870

[illegible]

Լրացնելով բառաշղթան՝ կենտրոնական ընդգծված տողում
կկարդաք Հիտուս Քրիստոսի խոսքերից մեկը

1. Առավելաբար հոգեւոր երաժշտության մէջ օգտագործվող երաժշտական գործիք: 2. Վարձան՝ անվանված բարեգործի ամենունվ: 3. Գորիսի մոտ՝ Վերիշենուն գտնվող եկեղեցի հին անունները (երկու բառ): 5. Ժամանակի միավորը: 6. Մանուկ, ...: 7. Միջնադարյան Հայ մանակիք երկիր: 8. Քրիստոնյա մարդու հատկությունները: 9. Տոմարի քաջագիտակ՝ Բարձ (միջնադարյան անվանում): 11. Աղամին տրվող անվանումները: 12. Բյուզանդական տրվող անվանում: 13. Հիսուսի հայրերի քաղաքը: 14. Կալսկածանտության համար թուլման տրված մակաւորում: 15. Տան օրինաւորներ: 16. Հրեշտակների կարգը: 17. Դրախտի գետեր: Դ՝ կաթողիկոսի մականունը: 19. Արաբական խալիֆայի մահաւճ, որի կազմում էր Հայաստանը կաթողիկոսական աթոռանիստ 10-րդ դարում: 21. Հայաստանի մայրաքաղաքներից:

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՄԱՐԻ ԳԱՂՏՆԱԳԻՐԸ

Եղիշեի պատվիրատու՝ Դավիթ Երեց Մամիկոնյան:

1. Կարդանանք: 2. Քնար: 3. Բաբուհ: 4. Իվանե: 5. Երեմիա: 6. Անիթեթ-
թուլթուլ: 7. Նչեցի: 8. Իջեան: 9. Նրբերանգ: 10. Գեղարդ: 11. Դալ: 12.
Լցվիլայան: 13. Նմանալ: 14. Կարապետ: 15. Տարեմուտ: 16. Տիտանիկ:
17. Կամարակալ: 18. Պոմպեոս: 19. Սանահին: 20. Ալբամոնյան: 21. Նո-
րավան: 22. Քնն: 23. Ալկանո:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ.

Կրմական, սնակության, լրացական երկարաբաթեր
Հիմնադիր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին
Քանաքավանի Ս. Էջմիածնի Քրիստոսական դաստիարակության ե
 արողության կենտրոն
Ղլխավոր խմբագիր Կարեն Մաթևոսյան
Խմբագիրներ Արարատ սարկավազ Գափոյան, Ալեն Ավեսիյան,
 Նարեկ Լավասարյան
 Էջմիածին ե համակարգչային ծառայություն՝ Էլվիրա Դովանյան,
 Ժաննա Մաթևոսյան
Գրանցման վկայական 624, Դասիչ՝ 69333
Խմբագրության հասցեն Բ. Վաղարշապատ, Ս. Գայանե եկեղեցի,
 Քրիստոնեական դաստիարակության ե արողության կենտրոն
 Դեռախոս՝ (8+259) 56780
Արատադրություն կատարելիս հղումը «Քրիստոնեայ Դայասանին»
 magsurghir.k:

ՄԱՅՐ ԱՅՈՒՆ Ս. ԷԼՄԻԱՅԵՆԻ ՏՊԱՐԱՆ
Ստորագրված է տպագրության 29.10.98
Տպաքանակը՝ 1600 Գինը՝ 50 դրամ

[illegible]